

Vedlegg 1

INNLEDNING

Fylkeskommunen har ved utarbeidelse av økonomiplan og årsbudsjett valgt en planprosess som er delt inn i 4 milepæler. Dette dokumentet er første milepæl og skal gi en beskrivelse av fylkeskommunens økonomiske situasjon, og gi noen føringer for hvilke områder og tiltak det skal arbeides videre med i 2 milepæl.

Utarbeidelsen av dette budsjettdokumentet vil som ved fjorårets milepæl 1 bli noe forenklet på grunn av bemanningssituasjonen på økonomiavdelingen.

KOSTRA-tallene for 2007 blir publisert den 14. mars. Ved sammenligning av andre fylkeskommuner er derfor de siste tilgjengelige tallene som er brukt i milepæl 1, fra 2006.

Dette dokumentet inneholder to deler:

- Status – en beskrivelse av handlefriheten, frie inntekter, gjeldssituasjonen, med mer
- En oppsummering av utfordringer slik fylkesrådmannen er i stand til å se dem på dette tidspunktet. Utfordringene er i hovedsak knyttet til de ulike rammeområdene.

STATUS

Fylkestinget vedtok i desember 2007 økonomiplan 2008-2011 i balanse. I planperioden ble det lagt inn en gradvis økning av nye tiltak fra 20,7 mill kr i 2008 til 24,5 mill kr i 2011. I tillegg ble det vedtatt en gradvis økning av fondsavsetning i planperioden med en avsetning på 7,4 mill kr i 2008 som øker gradvis til 23,8 mill kr i 2011. Balansen ble oppnådd gjennom ulike innsparingstiltak, og som følge av økning i de frie inntektene.

Handlingsfriheten

Handlingsfriheten definert som evnen til å takle uventede hendelser samt kunne foreta egenfinansiering av investeringer, målt som netto driftsresultat i forhold til driftsinntektene, har vært svært lav for Finnmark fylkeskommune.

I 2006 var fylkeskommunens handlefrihet på 0,9 %, mens landsgjennomsnittet var på 5,3 %. Regnskapet er ikke avsluttet for 2007, men foreløpige anslag kan tyde på at handlefriheten øker i forhold til 2006. For å ha en bærekraftig økonomi bør handlefriheten ligge på minst 3 %. Dette for å skape et nødvendig økonomisk handlingsrom for fylkeskommunen.

I økonomiplan 2008-2011 ble det avsatt midler på 7,4 mill kr i 2008, med en gradvis opptrapping til 23,8 mill kr i 2011. Avsetningen tilsvarende en avsetning av netto driftsresultat på 0,67 % i 2008, 1,2 % i 2009 og 2,2 % i 2011. Målsettingen i økonomiplan 2009-2012 bør være å øke avsetningen av netto driftsresultat til minst 3 %.

Frie inntekter

Fylkeskommunens frie inntekter består av rammetilskuddet og fylkesskatten. De frie inntektene utgjør hovedandelen av fylkeskommunens inntekter. I 2007 var de frie inntektene på 778 mill kr og utgjorde 67,6 % av fylkeskommunens samlede driftsinntekter. I budsjett 2008 utgjør de frie inntektene 820 mill kr, en økning på 42 mill kr i forhold til 2007.

Langsiktig gjeld

Finnmark fylkeskommune har pr. 31.12.07 en lånegjeld på 714 mill kr. Lånegjelden har fra 2003 til 2007 økt med 344 mill kr, noe som er over en dobling. I økonomiplan 2008 til 2011 er det vedtatt ytterligere investeringer på til sammen 192,5 mill kr, som i hovedsak finansieres med låneopptak. En økende lånegjeld fører til at en større andel av driftsinntektene brukes til å dekke finansutgifter. Fra 2003 til 2007 har finansutgiftene til fylkeskommunen økt med 17,2 mill kr. Fra 37,7 mill kr i 2003 til 54,9 mill kr i 2007.

En medvirkende årsak til den hurtig voksende lånegjelden er at avdragstiden på fylkeskommunens lån ble økt med 20 år, fra en nedbetalingstid på 15 år inntil 2003 til en gjennomsnittlig avdragstid på ca 35 år, fra 2003. Avdragstiden ble økt maksimalt for å kunne redusere avdragene mest mulig. Men en lang avdragstid fører på sikt til at den langsiktige gjelden øker raskere og dermed til økte finansutgifter. Med en høy lånegjeld og store investeringsbehov, vil fylkeskommunen være sårbar for økte renter.

Fylkeskommunen har en høy gjeld pr. innbygger sammenlignet med fylkeskommunene i Nord Norge og gjennomsnittet for alle landets fylkeskommuner utenom Oslo. Fylkeskommunens netto lånegjeld utgjorde 8.656 kr pr. innbygger i 2006, som er betydelig høyere i forhold til Nord Norge som har en netto lånegjeld på 3.920 kr pr. innbygger, og sammenlignet med landsgjennomsnittet utenom Oslo som har en netto lånegjeld på 3.442 kr pr. innbygger.

Fylkeskommunens lånegjeld pr. 31.12.2007 består av et obligasjonslån på 300 mill kr og 414 mill kr i sertifikatlån. Obligasjonslånet kunne reforhandles i februar 2007 og ble da sagt opp. Lånet på 300 mill kr til en fastrente på 6,8 % ble erstattet med et nytt lån til en fastrente på 5,3 %. I tillegg er det forventet en økning i renten på fylkeskommunens øvrige lån. Nettoeffekten av disse endringene endrer ikke renteutgiften i forhold til økonomiplan 2008-2011.

Lønns – og prisutvikling

I statsbudsjettet er lønnsvekst for kommunesektoren anslått til 5 % i 2008. Prognosene til Statistisk sentralbyrå viser en lønnsvekst på 5,7 % i 2008, som reduseres til 5,4 % i 2009 og 5,1 % i 2010. I økonomiplan 2008-2011 er det statsbudsjettets anslag på 5 % som ligger til grunn for beregnet lønnsvekst.

Fra og med 2002 har ikke fylkeskommunen kompensert rammeområdene for prisveksten, med unntak av samferdsel som har fått kompensert prisveksten for kjøp av rutetjenester. Statistisk sentralbyrå har anslått prisveksten til 3,8 % i 2008, 2,2 % i 2009 og 2,1 % i 2010.

UTFORDRINGER

Finnmark fylkeskommune vedtok en økonomiplan i balanse i desember, men der er en rekke utfordringer som ikke er innarbeidet i denne. Her presenteres en oversikt over noen av de aller viktigste utfordringene.

FFK Eiendom

FFK eiendom ivaretar forvaltning, vedlikehold og byggherreansvaret for fylkeskommunens eiendomsmasse. Det har en stund vært for få ansatte på både prosjektleder- og økonomisiden, og det er vanskelig å få tak i kompetanse i dagens marked. Stadig økte krav til byggeiers ansvar og økt fokus på eiendomsforvaltning generelt, gir utfordringer til hvilke oppgaver som kan gjennomføres.

Finnmark fylkeskommune eier ca 130 000 kvm bygg. I økonomiplanen er det avsatt ca 8 mill kr årlig til vedlikehold av bygningsmassen, en økning fra fjoråret på ca 3 mill kr. pr år. Med årets bevilgning har fylkeskommunen ca 62 kr til vedlikehold pr kvadratmeter bygg. Anbefalte normer tilsier at vedlikeholdet bør være på 120 kr pr kvm for å opprettholde dagens standard. De begrensede ressursene tilsier at det må prioriteres stramt på vedlikeholdet og vedlikehold av bygg som huser lovpålagt tjenesteproduksjon må komme i første rekke. I tillegg til manglende vedlikehold kommer det store etterslepet som har bygd seg opp gjennom årtier med for lavt vedlikehold. Dersom eksisterende bygningsmasse skal optimaliseres etter dagens krav til standard og tilgjengelighet, vil etterslepet på vedlikehold trolig utgjøre nærmere 300 mill kr. Med fortsatt underbudsjettering vil etterslepet akselerere.

En særlig utfordring er det å oppnå et langsiktig perspektiv på vedlikehold av bygg. Innføring av internhusleie er ett av flere virkemiddel i så måte. Internhusleie er planlagt regulert inn i milepæl 2, men grunnet personalmangel er framdriften på arbeidet usikker.

Politiske styringsorganer

I økonomisammenheng er spørsmålet om politisk styringsform det viktigste. Fylkestinget hadde sak ”Politisk organisering i Finnmark fylkeskommune” til behandling i desember 2007 (sak 07/42) hvor en skulle ta stilling til om det skal innføres parlamentarisme som styringsform, eller om man skal fortsette med formannskapsmodellen. Fylkestinget vedtok enstemmig å utsette saken. Den skal etter planen komme opp i juni, etter at Stortinget har gjort vedtak om forvaltningsreformen.

Både erfaringene fra andre, og våre egne beregninger fra tidligere viser at parlamentarisme medfører økte kostnader. Hvor mye er det vanskelig å ha noen klar formening om, det vil avhenge av hvor store ressurser som skal settes av til så vel posisjon som opposisjon.

Uavhengig av dette er det bestemt at de politiske organene skal ha flere av sine møter utenfor Vadsø. Heltidspolitikerne skal også fysisk være mer tilstede på forskjellige steder i fylket. Dette vil medføre noe økte kostnader, men noenlunde sikker oversikt vil vi ikke ha før mot slutten av året; vi vil mao. komme tilbake til dette i senere milepæls dokument.

Sentraladministrasjonen

Gjennom 2007 hadde sentraladministrasjonen meget høy turn-over i arbeidsstokken, i underkant av 30 %. Situasjonen antas å vedvare inn i 2008. Ved utgangen av februar er elleve

stillinger lyst ut eller på vei til utlysning. Utgiftene til rekruttering øker kraftig som en følge av dette.

Et svært stramt arbeidsmarked gjør at SA har store utfordringer knyttet til rekruttering til ekspert- og lederstillinger. En uavklart situasjon om regionspørsmålet bidrar også til svekket konkurranseevne, i tillegg til en økning i lønnsnivået i regionale statlige etater som ytterligere undergraver sentraladministrasjonens konkurranseevne i det lokale arbeidsmarkedet.

Tradisjonelt har SA hatt et lavere sykefravær enn fylkeskommunen som helhet. Denne situasjonen er snudd i løpet av de siste årene. I en rekke virksomhetskritiske funksjoner har SA liten eller ingen breddekompetanse. Dette medfører at dyktige medarbeidere har store ansvarsområder og ditto krav til produksjon og resultat. Vi har ikke gode nok analyser av sammenhengen mellom arbeidsbelastning og økt sykefravær, men det er nærliggende å tro at det er en viss sammenheng. På litt lengre sikt er det derfor mulig at SA i mindre grad vil være i stand til å møte fylkestinget og virksomhetenes forventninger og behov for produksjon av ulike tjenester.

Fellesutgifter

IT-tjenester

FFK står overfor utfordringer for å opprettholde og videreutvikle digital plattform og digitale tjenester. Ny strategi- og tiltaksplan for 2008 - 2010 skal på plass i løpet av 2008.

- I skolebygningen er en god intern infrastruktur avgjørende for elevers og læreres muligheter for samhandling, kommunikasjon og tilgang til nettbaserte læringsressurser. Arbeidet er godt i gang, og trådløs infrastruktur og strøm utbygges gradvis i takt med at alle elever i 2009 skal ha egen bærbar PC.
- Digitale tjenester til innbyggere og næringsliv med digitale, interaktive tjenester basert på åpne standarder skal gjøres tilgjengelig gjennom www.minside.no. Det skal etableres digitale signaturer og digitale sertifikater. Fylkeskommunale portaler/nettsteder skal oppfylle Norge.no's kvalitetskriterier.
- Fylkesutvalget har vedtatt at fylkesting skal gjøres tilgjengelig via webTV. Det er også igangsatt et prosjekt for å se på andre aktuelle IT-tjenester til politikerne.
- Økt digitalisering og integrering av tekniske system for styring av ventilasjon, dørlåssystemer m.m krever nye IT-tjenester og økt involvering og ressursbruk for IT-avdelinga.
- *Grønn IT* er et program i regi av IKT-Norge som skal bevisstgjøre næringslivet og det offentlige om ITs rolle i klima- og miljøproblematikken. Flere miljøfremmende tiltak og miljøvennlig kommunikasjonsteknologi er viktig for Finnmark fylkeskommune.
- Fylkeskommunen stilles stadig ovenfor nye krav til funksjonalitet og tilgjengelighet samt at nye løsninger skal implementeres og gjøres tilgjengelige for en større brukergruppe. Dette stiller langt strengere krav til sikkerhet, stabilitet og ytelse i løsningene.
- IT-plattformen må stadig fornyes, og dette medfører økte kostnader til vedlikeholds- og lisenskostnader.
- Behovet for bredbåndskapasitet i Finnmark fylkeskommune øker måned for måned. Digital røntgen i tannhelsetjenesten og digital kompetanse i skolene forutsetter økt båndbredde.

Gevinstrealisering av IT

Det er gjennomført et godt og grunnleggende arbeid med å definere og ivareta systemeierrollen i FFK for å sikre god utnyttelse og gevinstrealisering av de innførte IT-systemer. For å sikre en fortsatt god utnyttelse og hente ut planlagte gevinster, må det sikres et økonomisk grunnlag for å ivareta kompetanse og videreutvikling av systemene.

Utdanning

Fagopplæring

Fylkeskommunene er gjennom endring i lovverket pålagt å følge opp lærlingene og sørge for kvalitetssikring av opplæringstilbudet. Det stilles også krav til en god formidling av læreplasser og til et nært samarbeid med bedriftene. Faglige ledere og instruktører har krav på kompetanseheving i regi av fylkeskommunen. For å få dette til vil det være nødvendig å legge ansvaret ut til de videregående skolene eller finne andre hensiktsmessige modeller. Dette kan ikke gjøres uten å øke rammene for fagopplæring. Det har fra 2005 – 2008 vært en stor økning i antallet lærekontrakter. I budsjettet for 2008 er tilskuddet til lærebedrifter økt, men det er ikke tatt høyde for økningen av utgiftene til fagprøveavleggelse i tråd med økningen i antallet lærlinger. For 2007 er det en overskridelse på utgiftene til fagprøveavleggelse på 0,41 mill.kr. og det må i økonomiplanperioden tas høyde for en årlig økning på 0,5 mill kr.

Prisstigning

Skolene har ikke ressurser som kan omdisponeres til dekning av økte driftsutgifter, som f.eks utstyrsanskaffelser og nye klasseressurser. Skolene har de siste 15 - 20 år bare noen få år fått kompensasjon for prisstigning. Det siste året hvor prisstigning ble kompensert var i 2001. Fra 2002 til og med 2008 er det ikke kompensert for beregnet prisstigning på ca 8,5 mill.kr. Denne innsparing er gjennomført i tillegg til generelle kutt som er vedtatt av fylkestinget.

Undervisningsutstyr

Skolene har gjennom flere perioder fått begrensede midler til oppgradering av undervisningsutstyr. Nye læreplaner stiller krav til utstyr og materiell som skolene må anskaffe. I tillegg er det et betydelig etterslep når det gjelder vedlikehold av og utskifting av eksisterende utstyr og materiell. Det er lagt inn 1,5 mill kr pr. år i økonomiplanperioden som skal fordeles på åtte skoler, men dette er ikke nok til å dekke behovet. For å møte de stadig økende behov for utskifting av undervisningsutstyr og nytt tidsmessig nyutviklet utstyr bør den sentrale utstyrsbevilgning økes årlig med 0,5 mill.kr i økonomiplanperioden.

Skoletilbudet

Tilbudet er i dag godt tilpasset regionenes behov, men det stilles stadig krav fra kommuner og næringsliv om opprettelse av nye tilbud. Det er også stor politisk fokus på skolestruktur og skoletilbud. Større endringer på dette området er kostnadskreven og må tas høyde for i planperioden. Eventuelle tilleggsbehov på grunnlag av vedtak fattet i tilbudssak 23/07 fra skoleåret 2008/09 vil bli innrapportert i milepæl 2. Pr i dag ser det ut til at vedtaket vil medføre en økning av 2 klasser fra høsten 2008, som medfører en økt utgift fra høsten 2008 på kr. 850.000 kr.

Personalpolitiske tiltak

Det er innført en ordning med 80 % arbeid for 100 % lønn for arbeidstakere over 62 år. I skolene er det helt nødvendig å tilsette nye medarbeidere for å dekke opp for dette. Det vil i løpet av året bli gjort en beregning på hva denne ordningen koster.

Tannhelse

Rekrutteringssituasjonen i tannhelse er et stadig tilbakevendende problem. Tannhelse har fått til en del gode ordninger mht. lønn og fritid, og utfordringene blir å opprettholde disse framover. Stortingsmelding nr. 35 om framtidens tannhelsetjenester legger opp til at stadig nye grupper i befolkningen skal ha rettigheter til gratis behandling. Dette gjelder rusmisbrukere, personer med alvorlig psykisk lidelse, personer med funksjonstap, personer med høy alder og høye utgifter, personer med svært lav inntekt, 19-20-åringene og sykehuspasienter. Videre skal det foretas en skjerming mot høye utgifter (tannregulering på barn, rehabilitering etter tannkjøttsykdommen periodonitt og kirurgisk behandling). Dette stiller krav om at den offentlige tannhelsetjenesten har tilstrekkelig bemanning, og konkurransen mellom fylkene om å rekruttere tannleger vil øke, da det ikke legges opp til tiltak fra statens side som går på geografisk fordeling av tannleger. Finnmark, med sin sterkt desentraliserte struktur og en -og tomannsklinikker, vil måtte til stadighet øke lønningene og tilby andre goder som fritid, bonus etc. for å klare å rekruttere. Vi er også avhengig av utenlandsrekrutteringen.

Det vil også bli en styrking av fylkeskommunens rolle i folkehelsearbeidet. Andre oppgaver som foreslås lagt til fylkeskommunen er ansvar for forskning, fagutvikling og kvalitetsutvikling også for privat sektor. Dette vil kreve mer ressurser enn det vi per i dag har på tannhelse.

Det etableres en ny universitetsklinikk i Hammerfest i 2008, i tillegg til den som er i Alta. I 2009 blir de første 12 tannlegene utdannet fra universitetet i Tromsø, og på sikt ved full kapasitet, skal det utdannes 44 tannleger fra UiTø. Man vet at noen av studentene som er fra Finnmark, vil søke seg sørover, eller til Tromsø. Likevel tror man at tannlegedanningen i Tromsø vil være gunstig for rekrutteringen til Finnmark, spesielt hvis man klarer å etablere minimum 3 universitetsklinikker (tar i mot tannlegestudenter i ekstern praksis i 6,5 mnd.).

Kultur

Fylketinget vedtok i sak 39/07 i desember 2007 regionale kulturstrategier for Finnmark 2008 – 2014. Det første tiltaket som igangsettes er vurdering av avtalefestede tilskudd innen kultur. Revidering av den nordnorske kulturavtalen skal skje i samarbeid med Troms og Nordland fylkeskommuner. Det tas sikte på å fremme en sak om dette til fylketinget i oktober 2008, som kan medføre endringer innen rammeområdet. Det skal fra 2010 iverksettes et treårig prosjekt kalt "Scene Finnmark" som vil kreve egenfinansiering.

Det skal utarbeides en fylkesdelplan for kulturminner, og endelig behandling av denne planen kan medføre økte utgifter til kulturformål i økonomiplanperioden. Det skal også igangsettes et arbeid med en forvaltningsplan for bergkunsten i Alta.

Fylkesutvalget vedtok i 2007 å igangsette et prosjekt knyttet til arkivinstitusjon i Finnmark i 2008. Det skal etter planen fremmes en sak om fremtidig arkiv tidlig høst 2008, som kan medføre økte utgifter til dette formålet i økonomiplanperioden.

Finnmark fylkeskommune gir driftstilskudd til en rekke organisasjoner og institusjoner over rammeområde kultur totalt i underkant av 8 mill kr. Driftstilskuddene er ikke pris- og lønnsjustert på nesten 10 år. I praksis betyr det at fylkeskommunens tilskudd reelt er redusert, noe som flere organisasjoner og institusjoner tar opp som et problem. Hvis driftstilskuddene skal pris- og lønnsjusteres fullt ut hvert år vil det gi en økning hvert år på ca 360 000 kr.

Fylkestinget behandler også samarbeidsavtalen med Sametinget i mars. I avtalen er det et forslag om at Finnmark fylkeskommune vil jobbe for at den regionale driftsstøtten til de samiske museene blir på samme nivå som driftsstøtten til de øvrige museene i Finnmark. Dette kan løses ved å redusere tilskuddet til de øvrige museene, eller styrke tilskuddene til de samiske museene.

Samferdsel

Det vedtatte budsjettet for samferdselssektoren fra 2008 til 2011 er på årlige 227,565 mill kr. Dette er en reduksjon på 7,27 mill kr i forhold til 2007. Reduksjonen i budsjetttrammen har sammenheng med at det var forventet nedgang i kostnadene forbundet med nye avtaler om kjøp av rutetjenester fra og med 2008.

I den inngåtte avtalen mellom Finnmark fylkeskommune og FFR/Veolia Transport Nord AS om kjøp av rutetjenester for årene 2008-2015 er det lagt inn forutsetning om at fylkeskommunen skal dekke inn pris og lønnsvekst i de årlige tilskuddsavtaler med transportselskapet. På bakgrunn i erfaringstall fra tidligere år må budsjettet økes med minimum 6 mill. kr. årlig for at dagens ruteproduksjon skal kunne viderføres.

Gjennom forhandlinger mellom busselskapenes ansatte og deres organisasjoner er det enighet om innføring av en ny bussbransjeavtale. For FFR/Veolia Transport Nord AS vil den nye avtalen innebære en årlig økning i lønns- og opplæringskostnader på tilnærmet 3,9 mill. kr. Disse kostnader må dekkes av Finnmark fylkeskommune.

Bevilgningen til drift og vedlikehold av fylkesveger er på 36 mill.kr. i 2008. Bevilgningen er ikke tilstrekkelig for å kunne opprettholde dagens vegstandard. Med utgangspunkt i dette bør bevilgningen økes til 40 mill. kr. årlig fra og med 2009.

Bevilgningen til fylkesveginvesteringer i økonomiplanen for 2008-2011 er på 8 mill. kr. i 2009. Dette beløp er ikke tilstrekkelig for å få gjennomført nødvendige investeringstiltak i henhold til vedtatt samferdselsplan.

AVSLUTNING

Fylkesrådmannen vil fram til andre milepæl arbeide videre med forslag til tiltak ut fra de signaler fylkestinget gir.